

Mijnheer de Uitgever. — Gelief, in het belang der zaak, bijgaand verzoekschrift geheel of gedeeltelijk in uw geëerd blad op te nemen. Op voorhand dankt Uw dienstw. dienaar
De secretaris generaal : K. BULS.

Gelijk men weet, wordt door den *Onderrichtsbond*, het heele land door, een petitionnement ingericht, om van de Kamers te verkrijgen, dat het princip der leerplichtigheid in de wet zou worden geschreven.

Wij deelen hieronder den tekst mede van het verzoekschrift, dat door den *Onderrichtsbond* ter onderteekening wordt aangebevolen, niet enkel aan zijne leden, maar aan allen, die den vooruitgang en het welzijn des vaderlands behartigen.

Aan de Heeren Voorzitter en Leden van de Kamer der volksvertegenwoordigers.

MIJNE HEEREN !

De ondergeteekenden, allen leden van den *Onderrichtsbond*, hadden, tijdens de zittingjaren 1868-69 en 1869-70, de eer U de stemming te vragen van eene wet, houdende regeling van den arbeid der kinderen in mijnen en fabrieken.

Thans, dat u door een uwer achtbare medeleden een ontwerp is voorgedragen, strekkende ter vaststelling van het beginsel der verlichting in zake van lager onderwijs, zouden de ondergeteekenden meenen, aan hunnen plicht te kort te blijven, indien zij bij u dat beginsel niet ondersteunden, dat zij rechtstreeks voor oogen hadden, toen zij aandrongen op de onttrekking der kinderen aan hunne misbruiking ten behoeve der nijverheid.

Behalve met het verbod, de jonge leergezellen in de werkhuisen tijdens de schooluren te gebruiken, achten de ondergeteekenden, dat de schoolplichtigheid moet gepaard gaan met de kosteloosheid van het onderwijs, zonder welke het onredelijk en kwelend ware, de weinig begoede ouders te dwingen, hunne kinderen te laten onderwijzen. Daaruit zou natuurlijk voortvloeien een eerste maatregel van uitvoering, bestaande in het bouwen van schoollokalen in genoegzamen getale om aan dit algemeen belang te voldoen.

De ondergeteekenden achten zich genoopt, uwe aandacht bijzonder te vestigen op de noodwendigheid dezes maatregels, die het onmiddellijke gevolg van de stemming der wet zou wezen, omdat zij inzien hoe doelmatig het is, aanstonds eene tegenwerking uit den weg te ruimen, welke nooit hadde mogen ingebracht worden in een rijk land, waar het nimmer aan schoollokalen hadde mogen ontbreken.

De ondergeteekenden vleien zich met de hoop, M. H., dat gij u venmin zult laten tegenhouden door die schoonschijnende redenen, welke, hoe dikwerf ook wederlegd, telkens als men het stelsel der leerplichtigheid aanprijst, daartegen aangevoerd worden.

Zoo heeft men gesproken van de handhaving van de vrijheid en het gezag des huisvaders, als bezate ieder huisvader het recht, zijne kinderen in de onwetendheid en verdierlijking te laten verlinken; als ware de samenleving niet berechtigd, zich, ten behoeve harer eigene veiligheid, in de plaats te stellen der huisvaders, die hunne plichten miskennen; als wierde niet dagelijks, onder dat iemand hare bevoegdheid daartoe betwist, door de samenleving, vertegenwoordigd door de wet, eene of andere onzer rijkheden, een of ander onzer rechten beprekt!

Er is ook gezegd, dat men, door het kind te dwingen, naar de school in plaats van naar het werkhuis te gaan, aan het huisgezin een deel van zijne inkomsten onttrekt. — Men zou kunnen antwoorden, dat het kind geen winstaanbrenger voor zijne ouders dient te wezen. Maar het is doelmatiger, den tegenstanders der leerplichtigheid te doen opmerken, dat de godshuizen en welda-

digheidsbureelen — als overgangsmiddel, reeds in verschillende plaatsen aangewend — in de wezenlijke behoeften zullen voorzien en onverdiende armoede zullen weten te verzachten.

Wat kan, overigens, vóór 12- a 14jarigen leeftijd, een kind verdienen? Vertegenwoordigt zijn loon niet veelmeer het gevolg der concurrentie, welke het onwillekeurig den ernstigen werkman, zijnen eigenen vader misschien, aandoet? Het zou, ten andere, even nuttig als belangrijk zijn, te onderzoeken of al de niet schoolgaande kinderen een werkhuis bezoeken. Men mag er wel aan twifelen, als men, in 't midden van den dag, vooral in de steden, zooveel kinderen ziet over straat slenderen.

Heeft bovendien de wetgever, bij de inrichting van den krijgscienst, van diezelfde redenen rekenschap gehouden?

Maar, ten einde alle voorwendsel tot verzet uit den weg te ruimen en zekere belangen, welke dienen te worden inachtgenomen, niet te benadeelen, zal het den plaatslijken besturen altijd vrij staan, bij middel van het halftijdsstelsel, de school met het werkhuis te verbinden, voor zulke leerlingen, die meer dan twaalf jaar oud zijn.

Deze hervorming word dringend noodwendig, M. H.; gij moet er in toestemmen voor het heil des lands, hetwelk in onmiddellijk verband staat tot de geestelijke ontwikkeling des burgers, en voor geestelijk ontwikkeld kunt gij geene lieden houden, die, van hunne geboorte af, door de onvoorzienigheid der wet, van alle onderwijs zijn verstoken gebleven. Thans zijn er twee rassen in België: het ras der ongeletterden, die in groote meerderheid zijn, en het ras der geletterden. Voor een land, dat op zijne beschaving roemt, is zulks een kwaad, waarvoor zijn belang, zoowel als zijn geweten, beveelt ten spoedigste een krachtig middel te vinden.

Vruchteloos zou men het doel willen bereiken langs den weg der overreding: de huisvaders, die aan de wetenschap vreemd zijn gebleven, kunnen hare weldaden zelden waardeeren. Zonder de schoolplichtigheid zullen uwe opofferingen nagenoeg onvruchtbaar blijven. Gij zult elf miljoen en meer (1) blijven uitgeven, om tot middelmatige uitslagen te komen. De noodzakelijkheid, welke het hoogere bestuur ingezien heeft, leergangen voor de volwassenen in te richten en voorbereidende cursussen aan de meeste nijverheidsscholen te verbinden — deze laatste voornamelijk bestemd zijnde voor jonge lieden der werkende klas — bewijst hoe weinig het lager onderwijs is verspreid (2).

Hoe wenschelijk zou het, daarentegen, niet zijn, onze verbeterhuizen — Ruiselede, Beernem, St.-Huibrecht, Namen — minder bevolkt te zien (3).

Zou men durven beweren, dat het stelsel der leerplichtigheid

(1) 1868 : Fr. 11,573,184-97 (Staat, provincies, gemeenten en weldadigheidsbureelen).

(2) *Rapport sur l'enseignement industriel* (2. April 1867).

(3) Op 31. Dec. 1870 waren er te Ruiselede en Beernem 315 jongens en 101 meisjes; te Namen, 69 meisjes en te Sint-Huibrecht, 458 jongens.

der jeugdige misdadigers niet gevoelig verminderen zou, welke die strafgestichten werden ingericht? In alle geval, het wijslijker te trachten het kwaad te voorkomen, ten einde het niet te moeten beteugelen.

De ondergeteekenden zien derhalve niet in, wat er overdrevens liggen zou in de volledige en rechtmatige toepassing van art. 203 des Burgerlijken Wetboeks — gelijk eene wet van 1841 zulks in Frankrijk voor de in nijverheids-werkhuizen arbeidende kinderen verordend heeft (1).

Zij zien niet in, waarom de wetgeving zou achteruitdeinzen voor eene hervorming, welke zeker tot uitslag zou hebben de stoffelijke en zedelijke verbetering des burgers en, bijgevolg, de verheffing der samenleving.

Zij zien niet in, waarom België, ter verzedelijking der onterfde klassen, niet doen zou wat sedert lang bijna al de Duitse Staten, wat Zweden, Noorwegen, Denemark, Zwitserland, met uitzondering van enkele kantons, Italië, sedert 1859, Portugal, sedert 1844 (2), Engeland, in Augustus 1870 (3), alsook de meeste Staten van Noordamerika, daartoe hebben gedaan.

België heeft het recht niet, die voorbeelden te minachten, ver-

mits het, wat den graad van onderwijs aangaat, onder de Europeesche natiën slechts den twaalfden rang inneemt (4).

M. H., terwijl de ondergeteekenden hunne ingenomenheid met het princip der leerplichtigheid te kennen geven, houden zij er aan te verklaren, dat zij geenszins in gevaar willen brengen het beginsel van de gelijkheid der scholen, zoo bijzondere als openbare, zoo voor het uitgangsexamen (indien gij nuttig oordeelt, zulk een te vorordenen), als voor elken anderen reglementsmaatregel. Zij wenschen vooral, dat geene hoegenaamde, zelfs schijnbare, beperking worde gebracht aan de onderwijsvrijheid, en dat, bijgevolg, de Staat zich, onder het nieuwe regiem evenmin als onder het vorige, kunne bemoeien met de leerwijzen of leerstellingen der bijzondere inrichtingen, die de ouders voor hunne kinderen mochten verkiezen.

Onder deze voorbehouding, willen zij over de wijze van uitvoering des beginsels de beslissing niet vooruitloopen, welke gij dienaangaande nemen zult met het oog op de buitenlandsche wetgevingen en den verstandelijken en zedelijken toestand van België.

den januarij 1871.

(1) Die wet werd er nooit streng toegepast, maar deze breede uitlegging van art. 203 is desniettemin door den toenmaligen wetgever aangenomen geworden.

(2) Wegens het gebrek aan lokalen wordt de wet weinig toegepast.

(3) De Engelsche wet laat de schoolkinderen (*school boys*) vrij, de leerplichtigheid in en schoolgeheid af of niet, volgens de omstandigheden, voor te schrijven.

(4) De laatste volkstelling (31. Dec. 1866) heeft het bewijs geleverd, dat het getal anwainers, die kunnen lezen en schrijven, beneden 50 0/0 van het totaal der bevolking lijft (4.827.833). Zie hier de officiële cijfers : 2.279.091 kunnen lezen en schrijven ; 548.742 ongeschulten.